

מהליכותיו ודרכיו של מורינו החסיד המופלא

רבי גדליהו אהרן קעניג

בן רבי אלעזר מרדכי זצוק"ל

ב"ג תמוז, תש"מ - תשפ"ד

ראיון מיוחד במינו עם בנו, מורינו הגה"צ רבי אפרים קעניג שליט"א

(ראיון שנערך עמו באחד מקווי ברסלב בשנת תשע"ד)

נערך, נעבר ומוגש על ידי מבזן 'מי הרעה'

שבפעמים הראשונות כשהוא ראה את ר' אברהם - הוא היה מעביר לו את הפדיונות, ותיכף היה מסתלק מהמקום, הוא לא הרגיש איזה שהוא משהו מיוחד בבן אדם הזה, הרי ר' אברהם כבר היה יהודי מבוגר, והאבא היה כזה צעיר, וממילא הוא לא חיפש לפתח שיג ושיח כלשהו מיוזמתו.

באחד מהפעמים, בשליחויות, אחרי שהוא העביר את השליחות, פנה אליו ר' אברהם ואמר לו - 'בוחר'ל בוחר'ל, בא רגע, תספר לי מה אתה לומד, איפה אתה לומד' וכו', אז האבא ענה לו ככה בצורה נימוסית - שהוא לומד בישיבה הזו והזו, ועל שאלתו 'מה אתם לומדים' - האבא הראה לו - זה היה גמ' נדרים. ותיכף התחיל ר' אברהם לדבר איתו בגמ' איפוא שהוא אחז שם, ונכנס שם לר"ן, - יש שם ר"ן גדול - ור' אברהם ככה פירט לו את הר"ן, ודיבר איתו ונכנס איתו לכל מיני 'קנייטשן' שהר"ן שם מדייק וכו' וכו'. הדבר הזה תפס את אבא, אבא היה בטוח - שהוא הרי לומד בישיבה, ועכשיו לומדים את הדף הזה אז ממילא הוא מכיר את זה; אבל ר' אברהם, יהודי כזה מבוגר, ולכאורה - מה לו ולר"ן הזה!?, אבל הנה עובדה שהוא מתמצה בזה כ"כ ברור! וזה מה שתפס אותו.

והאמת שר' אברהם היה אחד כזה, שר' שמואל שפירא ע"ה אמר - שהוא היחיד שמקשר אותנו בין הדור של ר' נתן לדור שלנו.

נו, ר' אברהם לא צריך הרבה עדויות ואישורים מאיתנו קטני ערך, מה היה הגדולה שלו, איי, כשר' אברהם היה מדבר מאנשי שלומנו, אה, היו רואים עליו. אני אמנם

האם תוכלו לספר כיצד אניכם ר' גדליהו זצ"ל התקרנ לברסלב?

ההתקרבות של אבי מורי לברסלב היתה כך - הבית איפוא שהוא גדל, היה בית מאוד חסידי. אבי ע"ה פעם תאר לי שהיו כמה ארונות מלאי ספרים של ספרי חסידות וקבלה. כך שהוא גדל בבית חסידי מובהק, אבא שלו (ר' אלעזר מרדכי זצ"ל) - היה מקורב לקו'ניץ, והיה מתכתב עם ה'שפת אמת', והיה מקורב לכל ה'גוטע יידן' (-אדמו"רים) בדור שלו.

אמנם - לא היה לו משהו באופן מיוחד עם ברסלב, אבל הוא מאוד החזיק מברסלב, דבר זה ברור וידוע.

והנה, בתור בחור אבא ע"ה התגורר בגבעת שאול בירושלים, ושם היה גר גם-כן יהודי בשם ר' חיים ברוך טרנובסקי, שזקני אנשי שלומנו הכירו אותו עוד מחו"ל. ונספר עליו - כשר' יצחק גלבך ע"ה הגיע לפה אז, ר' חיים ברוך מאוד דאג לו, אני זוכר שב'סוכנות' רצו לתת לו דירה רחוק מהמרכז של החרדים, אבל ר' חיים ברוך רץ ודאג לו כדי שישאר בריכוז החרדי. כך שהוא היה יהודי מאוד חם, והוא היה גר שם בגבעת שאול.

והוא (-ר' חיים ברוך) ראה על האבא ע"ה כבר בתור בחור - שהוא כלי מפואר, והבין שהיה ראוי שהוא יתקרב לרבינו.

וממילא - היה שולח אותו לר' אברהם ע"ה עם כל מיני פדיונות, וזה היה המטרה - כדי שהאבא יבוא במגע עם ר' אברהם. ואכן כך היה, אבל האבא - ככה היה מספר -

זוכר את ר' אברהם שראיתי אותו בקטנותי, בגיל חמש הייתי אז, אני זוכר פעם איך שבאנו כמה מהמשפחה והוא ברך את כל אחד ואחד. אבל איך שהאבא היה מתאר - כשהוא היה מדבר מאנשי שלומנו, וכשהוא תאר ג"כ את החסידים של היום - איך הוא (-ר' אברהם) אמר - 'היום הכול זה מכונה בשם ברסלב, אבל איפוא אלו העובדי ה' שהיו רגילים לראות אצל אנשי שלומנו...!'

על-כל-פנים ככה היה ההתקרבות שלו.

הוא קרב הרבה אנשים לברסלב, יש לכם קצת מעשיות בעניין?

האבא, אני יודע - שעם מי שהוא דיבר, עם מי שהוא העלה אצלו את הענין של ברסלב, ואותו דבר גם שאר הדברים - השאיר אצל הבן אדם רושם עמוק.

אני זוכר, פעם הגיע איזה יהודי בליל שבת אצלינו, כנראה שהיה דבר דחוק, והוא רצה לדבר עם האבא, אני זוכר שיצאנו ככה מהשולחן שבת והוא דיבר איתו, אחר כך כבר נכנסנו וההוא עוד המשיך קצת לשבת - חשוב לציין שההוא לא היה חסיד ברסלב, אלא הוא הכיר את אבא, - ואני זוכר שהוא אמר אז - שהוא בא לשאול את אבא עצה, כי הוא יודע שיש לו את הדעה המיושבת בשביל לענות לו על השאלה המסובכת שהיה לו... את זה אני זוכר בגיל קטנות.

אבל כך גם באופן כללי - מי שהיה לו שיג ושיח איתו - קיבל רושם של יהודי מיושב, יהודי שידוע לענין, תופס ענין קולט ענין, יודע לנתח ענין, יודע לענות לענין.

אכן רצינו לשאול על הישוב הרעת שלן, שהוא היה ידוע מאוד בזה, אם תוכלו להרחיב בזה, והאם הוא דיבר בעניין?

אני יגדיר את זה בצורה כזו - אכן יכול להיות שהיום, עם המבנה של איך שחסידות ברסלב נראית כיום, אז ישוב הדעת זה כזה דבר בולט, אבל למען האמת - המהות של חסיד ברסלב זה הדעה המיושבת! הרי רבינו שולח אותנו להתבודדות כל יום, ועם כל הסדר של התפילה והתורה, הסדר החיים שרבינו 'מעצב' לנו, וזה בדיוק חסיד ברסלב

שמסתובב כל היום עם הדעה המיושבת!

אני יגיד לך דוגמא מה ששמעתי מהאבא, בענין הזה של הדעה המיושבת. היו בתקופות של אחרי ר' נתן שההתנגדות עוד היתה בהתלקחות נוראית, וגם אז, אפילו אלו המתנגדים ידעו, שעצה מיושבת או דעה מיושבת - אפשר למצוא אצל חסיד ברסלב! עם כל הדוחק שלהם, ועם כל הרדיפות שלהם - זה היה הסמל של חסיד ברסלב - שהוא עם דעה מיושבת!

אני אומר את זה כי כשמצביעים על האבא אז מראים את הענין של הדעה המיושבת, אכן אין ספק שהיה לו דעה מיושבת, אבל האבא העביר לנו את זה בצורה כזו - שחסיד ברסלב זה עם דעה מיושבת!

ובאמת ראו אצלו את הדעה המיושבת בכל מיני מצבים, לפעמים של פחד שה' ישמור, מצבים של שמחה, מצבים של התרגשות, והתרגשויות גדולות, תמיד היו מוצאים אצלו הרי במשפחה עוברים כל מיני מצבים, פה נולדים ילדים, ופה מחתנים ילדים, וכל מיני אירועים שהגיל מביא, ותמיד היו רואים אצלו את הדעה המיושבת, שלצערינו

אצלינו זה כזה חידוש היום, אבל ב"ה שזכינו לזה שיהיה לנו אבא כזה, ומנסים תמיד להדמות בענין הזה, וככה מחפשים את הדעה המיושבת.

כל אלו שהכירו אותו - אין ספק - שכולם הודו על זה שהיה לו את זה, ובזה בדיוק הוא קנה את מי שרק דיבר איתו, כי כל מי שהיה לו משהו איתו - ראה, שהוא לא מדבר עם בן אדם שמוכן לזרוק 'סמאות' לכל עבר וכדו', אלא כל מילה שהוא דיבר - היה לו כיסוי.

מה היא הנקודה שאותה היה מאוד מרגיש, ושהיה מקפיד על זה?

אבא דיבר הרבה על אמת, על הנושא של האמת, זה באופן כללי. וביחס לענייני חסידות ברסלב; הוא מאוד הצביע

וככה כבר התחילו לדבר מפעם לפעם, וככה הוא 'צד' אותנו, וככה התחילו להתקרב אליו, עד שר' אברהם גילה לנו את אוצרות רבינו, והאבא הרי היה כלי מחזיק ברכה - אז הוא קיבל ממנו, עד שהוא הגיע למה שהגיע, שהוא הכתיר אותו בתור רבו מובהק.

וזה ידוע; בנושא מה שר' אברהם הפיץ וחדש את הענין של הראש השנה, מה שהאבא היה מוכן למסור את נפשו לזה - להעמיד את הר"ה של רבינו על תילו, כפי מה שר' אברהם הבין, וכפי מה שהאבא קיבל מר' אברהם - מה עושים בר"ה במצבים כאלה שהיה קשה לחלום שאי פעם יפתחו השערים, ואיך מקיימים במקסימום את הציווי של רבינו.

למה הוא הקים את קרית 'נחל נובע' דווקא בעיה"ק צפת?

כשאנחנו מסתכלים היום, כמה עשרות שנים אחרי ההסתלקות של האבא, הרי בחייו הוא הצליח להתעסק עם זה 13 שנה, ממילא זאת אומרת שמכל הענין הזה כבר עבר קרוב לחמישים שנה. והיום - כשמסתכלים, זה נדמה כאילו שהוא היה איזה 'עסקן', וכזה זריז, וככה הצליח להקים קריה וכו' וכו'. צריכים לדעת - שהאבא, 'עסקנות' היה רחוק ממנו כרחוק מזרח ממערב, מרחק של שמים וארץ, הוא לא היה עסקן, ואף פעם הוא לא חלם להיות עסקן גם כן. האמרה אומרת ש-'עסקנים נולדים', הוא לא היה מהאלו כלל וכלל, אבל - הוא העביר לנו את הדבר שזה מה שהוא שמע מר' אברהם.

ר' אברהם כשהוא הגיע לארץ, לא עבר שבועות ספורים - והוא הגיע לצפת, וכשראה את החורבן של צפת - פרץ בבכי נורא, ואמר שחייבים לעשות משהו למען צפת, ואמר אז, שזה גם יהיה טובה לעולם כשהענינים של רבינו יתפתחו פה. וזה מה שקינן אצל אבא עד אחרי הסתלקותו של ר' אברהם, ועוד הרבה שנים אחרי הסתלקותו, עד שהוא הרגיש שיש לו עם מי ללכת בנושא הזה - ואז הוא התחיל להוציא את זה לפועל. זה לא בא בתור איזה עסקנות של משהו.

הוא בעצמו לא גר שם בצפת?!

לא. כשהוא הסתלק היו פה כבר כמה אברכים ב"ה, היה כבר יותר ממנין. אבל למען האמת הוא התכוון, - בנסיעה האחרונה שלו לחו"ל - הוא התכוון לעבור לצפת, זה מה שאני יודע. ואני יודע מהאמא ע"ה שאפי' התחילה להכין דברים מסוימים, אני זוכר לדוגמא שהיא אמרה לי ללכת לקנות

על הנקודה של להרגיש את ההתקשרות לרבינו, את הקשר שלנו עם רבינו, והיינו - שזה לא רק אמירה גרידא, אלא בפועל.

אם אני יפרש את דבריו אז זה בצורה כזו - כשבן אדם אומר 'הריני מקשר' זה לא תפילה - **לקב"ה** שהוא רוצה להתקשר, על זה יש תפילות אחרות שמבקשים מהקב"ה שיזכה אותנו להתקשר לרבינו, אבל כאן, כשהיהודי נעמד לפני התפילה או לפני כל מצוה ואומר בהתקשרות לרבינו, זה לא תפילה, אלא מנסים לעשות את זה **בפועל**, הבן אדם אומר לעצמו שהוא הולך עכשיו להתקשר לרבינו, וכך האדם מנסה לפעול בעצמו שכל הרגשות שלו יהיו להוטים - שמה שהוא עושה עכשיו זה ע"פ דעת רבינו.

את הדבר הזה - אני מקוה שאני מתרגם את זה נכון - זה מה שהוא רצה להעביר, לדעת לרצות את רבינו בכל רגע ורגע, - איך אני יגדיר את זה - יש איזה אמרה בגמ', שכן אדם צריך להרגיש כאילו בעל השמועה עומד לפניו, כמו כן - להרגיש את רבינו בכל פסיעה ופסיעה, בכל פניה וסטיה שאנו עושים בחיים, לדעת שרבינו איתנו, וממילא להתבונן - האם חסיד ברסלב ככה מתנהג, האם חסיד ברסלב ככה יכול להתנהג, ככה בכל דבר ודבר, בכל עת ורגע את זה להרגיש, וזה בא - אין ספק - אחרי הרבה מחשבה, שהאדם חושב בזה, ומנסה להכניס עמוק עמוק במח את רבינו.

את ההרגשה הזאת האבא ניסה תמיד להעביר.

מקורם הזכרתם את רבו ר' אברהם שטרנהרץ. האם הוא דיבר איתכם עליו, הוא הזכיר לכם משהו עליו?

הרבה מאוד דיבר, הרבה מאוד.

האבא היה מספר - ר' אברהם הרי גדל אצל הסבא שלו ר' שכנא, בגלל שהתייתם מאמא שלו בגיל שנה או פחות ל"ע, וממילא הוא גדל אצל הסבא. ור' אברהם היה מספר לו תמיד שבבית של הסבא היו תמיד אומרים - 'האבא ככה התנהג, האבא ככה התנהג'. וככה גם כן היו רואים בבית אצלנו, כל דבר אבא היה שוקל עם ר' אברהם - ר' אברהם אמר ככה, ר' אברהם היה עושה ככה, זה היה דבר שגור בפה בצורה רצופה, כראוי לתלמיד שבאמת קשור לרבו בכל נימי גופו ונפשו.

שני שמיכות טובות, שכשנעבור לצפת שיהיה להם.

זה אחד מהסיפורים.

עוד נקודה אחרונה לסיים, האם הוא ריבר איתכם על אומן?

כן. היה ידוע, שר' אברהם אמר לו שבעז"ה שערי אומן יפתחו בחזרה.

והנה, הוא עצמו נפטר בכ"ג תמוז. באותה שנה - אחרי פסח הוא יצא לאירופה, וכבר היה מדובר לארגן לו נסיעה לאומן, וכבר התחילו לטפל סביב זה, כך שהוא ציפה כנראה שזה יצא לפועל, נו, אבל...

אני זוכר עוד גם-כן, כשעוד היו כל מיני שמועות מכמה חברים שהגיעו לאומן בראש-השנה, הוא היה מפליא את זה מאוד, הוא אמר - אה, הנה הם זכו להיות באומן בר"ה! ואף-על-פי שזה היה בכל מיני צורות לא ליגאליות, ודרכים של סכנה אפילו, הוא אמר אעפ"כ, - אני לא חושב שהוא היה מעודד את זה לכתחילה, - אבל לאחר מעשה הוא שיבח את זה.

ואין ספק שבזכות הגעגועים שלהם - יש לנו היום את השער הפתוח להגיע אליו, רק מה שצריך לראות שנגיע באמת עם הכנה ראויה, כמו שצריך, אה, אכן האבא היה גם-כן מתאר איך שהיו מבליים בציון של רבינו, באיזה אימה, באיזה יראה באיזה פחד, איך היו ניגשים לציון.

ה' ירחם עלינו שנזכה לזה.

זכותו יגן עלינו, אמן.

יש לכם אולי איזה מעשה מיוחד שאתם זוכרים ממנו?

תראה - רבינו מתאר בסיפור של השבעה בעטליר'ס - שלעולם יש 'לב', והלב הוא קומה שלמה עם ראש, ידים ורגלים. ורבינו מגדיר מה פירוש לב עם קומה שלמה - שהציפורן של האצבע הקטנה יותר מלובבת מהלב של בן אדם רגיל, רבינו מגדיר את זה שמה 'באהאריציגט'. זה מה שאבא היה - הוא היה כולו לב.

אני זוכר פעם היה איזה סיפור - זה היה ביום ערב פסח, שהגיע אליו מישהו עם חלישות מאוד גדולה, והוא דפק בדלת - ופשוט נפל שמה, ולהבין - ערב פסח עם כל ההמולה וכל הטרחות מסביב לפסח, וצריכים לגמור לנקות, ולהוציא את החמץ, ולהכניס את החג וכו' וכו', ועם כל זאת - האבא פינה את הבית, והשכיב אותו על המיטה, בכזה ישוב הדעת, שהוא הבין שדבר שתלוי בנפש הישראלי - זה הרבה יותר חשוב מכל הפסח שלו, מכל מה שאנחנו רוצים להדר שהבית יהיה מצוחצח ונקי. וככה האבא טיפל בו כמו ב'טיפול נמרץ' איך שאומרים, ישב אצלו, והיה לוקח איזה כוס תה ומעביר לו ככה בכפיות לפה שלו, והוא לא עזב את המיטה. זה מה שזכור לי מאז.

ולהבין האבא לא היה כזה צעיר אז, אבל הוא ראה את היהודי הזה שצריך אותו, הוא לא ניסה לחפש להעביר אותו לבית חולים ולהתפטר ממנו, לא, אבא טיפל בו, וטיפל בו, וטיפל בו, כמו ילד שלו, עד כדי שאפילו אצל הילד שלו אני לא חושב שהוא היה יכול לעשות יותר טוב.

זה נרמה כאילו שהוא היה איזה 'עסקן', וכזה זריז, וככה הצליח להקים קריה וכו' וכו'. צריכים לדעת - שהאבא, 'עסקנות' היה רחוק ממנו כרחוק מזרח ממערב, מרחק של שמים וארץ, הוא לא היה עסקן, ואף פעם הוא לא חלם להיות עסקן גם כן.

מוגש על-ידי מכון 'מי הדעת' להפצת מעייני הנמ"ח

לכל ענייני המכון - בכתובת אימייל

4143185@gmail.com

